

ANA TEMA¹ Göç Çocukların Tutulması

(Son güncelleme tarihi: 28.02.2025)

Giriş

Bu not, Mahkemenin, göçmen çocukların (refakatli veya refakatsiz) hem ülkeye girişte hem de sınır dışı edilmeleri sırasında tutulmasını değerlendirdiği davalarla ilgilidir. Göçmen çocukların bu şekilde “tutulması”, Sözleşmenin çeşitli hükümleri, özellikle de Sözleşme’nin 3, 5 ve 8. maddeleri bağlamında incelenmiştir.

İçtihatlardan Alınan İlkeler

Sözleşme’nin 3. maddesi:

- Sözleşme’nin 3. maddesi Devletlere çocukları koruma konusunda pozitif bir yükümlülük getirmektedir. Mahkeme içtihatlarında, çocuğun “son derece savunmasız” durumunun belirleyici olduğunu ve yasa dışı olarak ikamet eden yabancı statüsünden öncelikli olduğunu tespit etmiştir (*Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, 2006, § 55, *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, § 56, *Popov/Fransa*, 2012, § 91, *Tarakhel/İsviçre* [BD], 2014, § 99, *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016, § 103, *R.C. ve V.C./Fransa*, 2016, § 35, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 71, *S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, 2017, § 79, *G.B. ve diğerleri/Türkiye*, 2019, § 101, *Khan/Fransa*, 2019, § 74 ve *Darboe ve Camara/İtalya*, 2022, § 173).
- Sonuç olarak Devletler, mülteci statüsü isteyen çocukların, tek başına veya ebeveynleri eşliğinde uygun koruma ve insani yardımdan yararlanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (*Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, § 62 ve *Popov/Fransa*, 2012, § 91). Bu doğrultuda, Mahkeme, kabul koşullarıyla ilgili olarak, sığınma talebinde bulunan çocuklara özel koruma sağlanması gereği konusunu daha da gerekli görmektedir (*Tarakhel/İsviçre* [BD], 2014, § 119).
- Refakatsiz veya refakatli tutulan göçmen çocuklar, yetkili makamların, özellikle yaşları, bağılılıkları ve aynı zamanda sığınma talebinde bulunmalarına bağlı özel ihtiyaçları göz önüne alındığında bilhassa dikkat etmesi gereken son derece savunmasız varlıklar olarak kabul edilmektedir (*Popov/Fransa*, 2012, § 91, *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016, § 103, *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 110, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 71, *S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, 2017, § 79, *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, § 49).

Refakatli küçükler

- Yukarıda belirtildiği gibi, Mahkemenin içtihatlarına göre Devletler, sığınma talebinde bulunan

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır ve Mahkeme açısından bağlayıcı değildir. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece **Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının** sorumluluğu altındadır.

- küçüklere koruma ve insani yardım sağlama yönünde pozitif bir yükümlülüğe sahiptir (*Popov/Fransa*, 2012, § 91, *Tarakhel/İsviçre* [BD], 2014, § 99, *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, § 103, *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 110, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 71, *S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, 2017, § 79 ve *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, § 49).
- Mahkeme, birçok davada, Devletin yükümlülükleri ile ebeveynleriyle birlikte bir göçmen tutulma merkezine yerleştirilen çocuklara karşı ebeveyn sorumlulukları arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Mahkeme, refakatli küçüklerin tutulmasıyla ilgili olarak, çocukların tutuldukları süre boyunca ebeveynleri tarafından refakat edilmiş olmalarının yetkili makamları, Sözleşme'nin 3. maddesinden doğan pozitif yükümlülükler kapsamında çocukları koruma ve yeterli tedbirleri alma yükümlülüğünden muaf tutmak için yeterli olmadığını vurgulamıştır (*Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, §§ 57-58, *Popov/Fransa*, 2012, § 91, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 71, *M.H. ve diğerleri/Hrvatistan*, 2021, § 192 ve *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, § 59). Ayrıca, çocuğa refakat eden ebeveynin davranışı, çocuk bakımından Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki ciddiyet eşiğinin aşıp aşılmadığının belirlenmesinde belirleyici değildir (*M.D. ve A.D./Fransa*, 2021, § 70).
 - Mahkeme, refakatli göçmen küçüklerin ülkeye girişte ve sınır dışı amacıyla tutulmasına ilişkin davalarda, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilip edilmediğine karar verirken şu üç unsuru göz önünde bulundurmaktadır: i) çocukların yaşlarının küçük olması, ii) tutulma sürelerinin uzunluğu ve iii) ilgili tesislerin çocukların özel ihtiyaçlarına göre uyarlanıp uyarlanmadığı (*A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 109, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 70, *A.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 46, *R.C. ve V.C./Fransa*, 2016, § 34, *R.K. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 66, *M.D. ve A.D./Fransa*, 2021, § 63 ve *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, § 49).
 - Mahkeme, refakatli çocukların kötü koşullarda tutulduğu durumlarda, tutulma kısa süreli olmasına rağmen Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, 2017: otuz iki saat ile kırk bir saat arasında değişen tutulma süreleri).
 - Somut koşulların yeterli olması halinde, çocukların kısa bir süre için tutulması, 3. maddenin söz konusu olması için gereken asgari ciddiyet düzeyine ulaşmak için yeterli olmayacaktır; bu gibi durumlarda, tutulma süresi büyük önem taşımaktadır ve 3. maddenin ihlaline neden olabilir (*A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 114, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 75, *M.H. ve diğerleri/Hrvatistan*, 2021, § 199).
 - Yukarıda belirtilen üç unsura ek olarak, bazı davalarda Mahkeme, çocukların sağlık durumları veya kişisel geçmişleri ışığında değerlendirilen savunmasızlıklarının da 3. madde bağlamında ilgili bir unsur olduğunu değerlendirmiştir (*Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, § 63, burada çocukların psikolojik sorunları doktorlar tarafından belgelenmiştir; *Kanagaratnam ve diğerleri/Belçika*, 2011, § 67 davasında, çocuklar kendi ülkelerinde travmatik bir durum yaşamışlardır; *M.H. ve diğerleri/Hrvatistan*, 2021, § 201 davasında çocuklar kız kardeşlerinin sınırdan çok uzak olmayan bir yerde öldüğünü görmüşlerdir).
 - **Ebeveynler:**
 - Mahkeme, küçüklerin ebeveynleriyle birlikte tutulmasına ilişkin bazı davalarda, ebeveynler açısından Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine ve sadece çocuklar açısından bir ihlal olduğuna karar vermiştir. Mahkeme bu davalarda, ebeveynlerin hissetmiş olabilecekleri üzüntü ve hayal kırıklığı duygusunu kabul etmekle birlikte, "tutulma süresi boyunca [çocuklarından] ayrı tutulmamış olmalarının bu duyguyu biraz hafifletmiş olması gerektiği" kanaatine varmıştır (*Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, § 66, *Popov/Fransa*, 2012, § 105 ve *M.H. ve diğerleri/Hrvatistan*, 2021, § 210). Bu nedenle Mahkeme, ebeveyn-çocuk ilişkisinin devamlılığını, tutulmanın neden olduğu sıkıntıyı hafifleten bir unsur olarak değerlendirmiş ve yukarıda belirtilen davalarda 3. maddenin söz konusu olması için gereken ciddiyet eşiğine ulaşılmadığı sonucuna varmıştır (*Popov/Fransa*, 2012, § 104).
 - Mahkeme, diğer davalarda, özellikle söz konusu ebeveynin özel savunmasızlığı göz önünde bulundurulduğunda, refakatçi ebeveyn bakımından da Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal

edildiğine karar vermiştir (*R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, §§ 58-65; *M.D. ve A.D./Fransa*, 2021, § 71; *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, 2022, § 18).

Refakatsiz küçükler

- İlke olarak, Devletler, refakatsiz veya refakatli olsunlar, sığınma talebinde bulunan çocuklara koruma ve insani yardım sağlama konusunda pozitif bir yükümlülüğe sahip olmakla birlikte, Devletlere düşen bazı özel yükümlülükler, çocukların refakatsiz veya ebeveynlerinin refakatinde olmalarına göre değişebilmektedir (*Rahimi/Yunanistan*, 2011, § 63 ve *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016, § 112).
- Refakatsiz küçüklerle ilgili bir dizi davada Mahkeme, tutulma süresi ve koşulları bakımından 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, 2006, §§ 50-59, *Rahimi/Yunanistan*, 2011, §§ 81-86 ve *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016, §§ 113-115).
- Mahkeme, refakatsiz küçüğün ülkeden geri gönderilene kadar iki gün tutulduğu *Rahimi/Yunanistan* davasında, tutulma süresini dikkate almaksızın, başvuranın son derece savunmasız durumu ve tutulma merkezindeki kötü koşulların insan onurunun özünü zedelemesi nedeniyle 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (§§ 85-86).
- **Ebeveynler:**
 - Refakatsiz küçüklerle ilgili bazı davalarda Mahkeme, olayların meydana geldiği dönemde çocuklarından ayrılmış olan ebeveynler hakkında da karar vermiştir. Mahkeme, *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika* (2006) davasında, hem iki ay boyunca bir transit merkezinde tek başına geri gönderilmeyi bekleyen refakatsiz küçük açısından hem de çocuğun başka bir ülkede bulunan annesi açısından 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, ailesinden ayrılan refakatsiz küçüğün (beş yaşında) hassas durumunu ve küçük yaşını dikkate alarak, Belçika makamlarının, çocuğu yetişkinlere yönelik kapalı bir merkeze yerleştirerek, ona yeterli bakımı sağlamayarak ve onu insanlıktan yoksun koşullarla karşı karşıya bırakarak, koruma yönünde kendilerine düşen pozitif yükümlülüğü yerine getirmediği; bunun, 3. madde kapsamında insanlık dışı muamele teşkil ettiği kanaatine varmıştır (§§ 50-59). Mahkeme, annenin kızının gözetimine alınmasıyla ilgili olarak yaşadığı sıkıntı ve acının, 3. madde kapsamına girmesi gereken ciddiyet eşliğine ulaştığı sonucuna varırken, yetkili makamların, anneyi, kızına karşı alınan sınır dışı etme kararı konusunda uyarma zahmetine girmemiş olmalarının bu tür duyguları daha da ağırlaştırdığını değerlendirmiştir (§§ 60-70).
 - Öte yandan, Mahkeme, başka bir davada, çocuklarla ilgili olarak 3. maddenin ihlal edildiğini tespit ederken, geri dönüşlerinde kendi annesinin çocuklarına bakabileceğini bildiği gerekçesiyle söz konusu dönemde refakatsiz küçük olan çocuklarının tutulması ve ülkeden uzaklaştırılması nedeniyle sıkıntı çektiğini söyleyen baba açısından aynı maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (*Moustahi/Fransa*, 2020, §§ 77-78).

Sözleşme'nin 5. maddesi:

- Mahkeme, içtihatlarında, başta Avrupa Konseyi olmak üzere uluslararası kurumların, Devletleri çocukların göçmenlik nedeniyle alıkonulmasına son vermeye teşvik ettiğini vurgulamaktadır (*G.B. ve diğerleri/Türkiye*, 2019, § 151 ve *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, § 236).
- Mahkeme, çocuklara ebeveynleri eşlik etse de etmese de, küçük çocukları Sözleşme'nin 3. maddesinin amaçlarına uygun olmayan koşullarda hapsedmenin tek başına 5. maddenin 1. fıkrasının ihlaline neden olabileceğini belirtmiştir (*Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, 2006, §§ 102-105, *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010, § 74, *Rahimi/Yunanistan*, 2011, § 110, *Kanagaratnam ve diğerleri/Belçika*, 2011, §§ 94-95, *G.B. ve diğerleri/Türkiye*, 2019, § 151 ve *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, § 239).
- Mahkeme sıklıkla, göçmen çocukların tutulmasından kaçınılması gerektiğini ve Devlet

yetkililerinin, çocukların özgürlüklerinin daha az kısıtlanmasını gerektiren başka hiçbir tedbirin mevcut olmadığını doğruladıktan sonra, çocukları yalnızca son çare olarak tutulma merkezlerine yerleştirmeleri gerektiğini belirtmiştir (*Popov/Fransa*, 2012, § 119, *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 123, *G.B. ve diğerleri/Türkiye*, 2019, § 151, *Bilalova ve diğerleri/Polonya*, 2020, § 79, *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, § 237 ve *Nikoghosyan ve diğerleri/Polonya*, 2022, § 86).

- Devlet yetkililerinin, tutulmadan daha az zorlayıcı çözümlerin bulunup bulunmadığını gerçekten belirlemeye çalışmaması, Mahkemenin çocuklarla ilgili birçok davada 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmasına yol açmıştır (*Rahimi/Yunanistan*, 2011, §§ 109-110, *Popov/Fransa*, 2012, § 119, *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 124, *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, §§ 86-88, *R.K. ve diğerleri/Fransa*, 2016, §§ 85-87, *H.A. ve diğerleri/Yunanistan*, 2019, §§ 206-207, *Bilalova ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 80-82, *M.D. ve A.D./Fransa*, 2021, § 89, *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, § 249, *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, §§ 90-92 ve *Nikoghosyan ve diğerleri/Polonya*, 2022, § 88).
- Bununla birlikte Mahkeme, refakat eden ebeveynin eylemleri nedeniyle daha az zorlayıcı bir tedbire başvurma olasılığının olmadığı bazı davalarda, yetkili makamların, tutulmanın başka hiçbir tedbirin yerini alamayacağı son çare tedbiri olup olmadığını etkili bir şekilde araştırdığı gerekçesiyle 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (*A.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, §§ 68-69 ve *R.C. ve V.C./Fransa*, 2016, §§ 55-57).
- Ulusal makamların daha az zorlayıcı tedbirlerin kullanılamayacağını ve tutulma koşullarının tatmin edici olduğunu tespit ettiği durumlarda bile, göçmen çocukların tutulması 5. maddenin 1. fıkrasının f) bendi kapsamında yalnızca kısa bir süre için haklı görülebilir (*M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, § 237; *M.H. ve S.B./Macaristan*, 2024, § 76).
- Refakatsiz bir çocuğun tutulmasına ilişkin *Rahimi/Yunanistan* (2011) davasında, Mahkeme, yetkili makamların çocuğun yüksek menfaatinin dikkate alınması ve Mahkemeye göre, bu durum, yetkili makamların iyi niyetinden şüphe duyulmasına neden olacak şekilde tutulmanın son çare olarak uygulanıp uygulanmadığını belirlememesi ve tutulma koşullarının uygun olmaması nedeniyle 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir (§§ 109-110).
- Mahkeme, *Moustahi/Fransa* (2020) davasında, yetkili makamların iki çocuğun yüksek menfaatlerini korumak yerine, çocukların tutulmasına ve daha sonra ülkeden uzaklaştırılmasına imkân tanımak amacıyla, yetişkin aleyhindeki sınır dışı etme kararına çocukların isimlerini de dâhil etmek suretiyle iki çocuğu keyfi olarak kendileriyle ilgisi olmayan bir yetişkinle ilişkilendirdiği gerekçesiyle 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir.
- Çocukların kendilerine refakat eden bir ebeveynle birlikte tutulduğu durumlarda, tutulma kararı çocukları değil yalnızca ebeveyni ilgilendirse de, çocukların tutulması 5. maddenin 1. fıkrasına aykırıdır (*Minasian ve Diğerleri/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 40-42).

Sözleşme'nin 8. maddesi:

- Mahkeme, 8. madde kapsamında, çocuğun yüksek menfaatinin aile birliğinin korunmasıyla sınırlandırılmayacağını ve Devlet makamlarının ailelerin tutulmasına son vermek ve aile hayatı hakkını korumak için gerekli tüm tedbirleri alması gerektiğini bir kez daha teyit etmiştir (*Popov/Fransa*, 2012, § 147, *Bistieva ve diğerleri/Polonya*, 2018, § 85, *Nikoghosyan ve diğerleri/Polonya*, 2022, § 84).
- Mahkeme, refakatli veya refakatsiz çocuklarla ilgili davalarda ayrıca 8. maddeyle ilgili olarak, uluslararası hukukta hâkim olan kapsamlı fikir birliği ışığında, çocuklarla ilgili tüm kararlarda çocuğun yüksek menfaati ilkesinin geçerli olması gerektiğini belirtmiştir (*Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, 2006, § 83, *Rahimi/Yunanistan*, 2011, § 108 ve *Popov/Fransa*, 2012, § 140).

- Mahkeme, bazı davalarda, tüm başvurular açısından, aileye uygulanan idari tutulmanın izlenen amaçla orantılı olmadığını (*Popov/Fransa*, 2012, § 148, *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016, §§ 145-156 ve *R.K. ve diğerleri/Fransa*, 2016, § 117) ve yetkili makamların tutulmayı haklı çıkarmak için yeterli gerekçeler ileri sürmediğini (*Bistieva ve diğerleri/Polonya*, 2018, §§ 87-88) göz önünde bulundurarak 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Öte yandan Mahkeme, diğer davalarda, ailenin tüm üyeleri bakımından 8. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*A.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016, §§ 96-97 ve *R.C. ve V.C./Fransa*, 2016, §§ 82-83).
- *Moustahi/Fransa* (2020) davasında, yetkili makamların çocukları babalarıyla yeniden bir araya getirmeyi reddetmesi çocukların yüksek menfaatine uygun değildir ve bu durum hem çocuklar hem de babaları bakımından 8. maddenin ihlaline yol açmıştır (§§ 113-115).
- Mahkeme, *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika* (2006) davasında, tutulmanın çocuğun yüksek menfaatine olmadığı kanaatine vararak, hem refakatsiz çocuk hem de çocuğun başka bir ülkede bulunan annesi bakımından 8. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (§§ 83-87).

Önemli Örnekler

Refakatsiz küçükler:

- *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, 2006: beş yaşındaki refakatsiz çocuğun iki ay boyunca yetişkinlere yönelik bir merkezde tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
- *Rahimi/Yunanistan*, 2011: sığınma talebinde bulunan on beş yaşındaki refakatsiz çocuğun iki gün boyunca yetişkinlere yönelik bir merkezde çok zor koşullarda tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
- *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016: 16 ve 17 yaşlarındaki iki refakatsiz çocuğun yaş değerlendirme prosedürünün sonucunu beklerken yaklaşık sekiz ay boyunca zor koşullarda tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
- *H.A ve diğerleri/Yunanistan*, 2019: 14 ila 17 yaşlarındaki refakatsiz çocukların 21 ila 33 gün süreyle polis karakolunda "koruyucu gözetiminde" tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.

Refakatli küçükler:

- Çocuklarla ilgili varılan sonuçlar
 - Ailelerin uygun olmayan koşullarda tutulduğu davalar:
 - *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010: sırasıyla yedi aylık, üç buçuk yaşında, beş yaşında ve yedi yaşında dört çocuğun, sınır dışı edilmelerini beklemek üzere bir aydan uzun bir süre kapalı bir transit merkezine yerleştirilmesi; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
 - *Popov/Fransa*, 2012: beş aylık ve üç yaşındaki çocukların sınır dışı edilmelerine kadar yaşlarına uygun olmayan bir tutulma merkezinde on beş gün boyunca alıkonulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, 8. maddenin ihlali.
 - *S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, 2017: sırasıyla bir buçuk, on bir ve on altı yaşlarındaki çocukların otuz iki ila kırk bir saat arasında zor koşullarda tutulması; 3. maddenin ihlali.
 - *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021 ve *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, 2022: sığınma başvurularının sonuçlanmasını beklerken yaklaşık dört ay boyunca yaşam koşullarının zor olduğu bir transit bölgede ebeveynleriyle birlikte tutulan çocuklar; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
 - *M.D. ve A.D./Fransa*, 2021: dört aylık bebeğin, kendisini emziren annesiyle birlikte on bir gün boyunca uygun olmayan bir yerde tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.

- Maddi koşulların kendi başlarına 3. maddeye aykırı olmadığı davalar:
 - *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016: dört yaşında bir çocuğun on sekiz gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, 8. maddenin ihlali.
 - *R.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016: yedi aylık çocuğun yedi gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
 - *A.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016: iki buçuk yaşında bir çocuk ve dört aylık bir çocuğun en az yedi gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemesi, 8. maddenin ihlal edilmemesi.
 - *R.K. ve diğerleri/Fransa*, 2016: on beş aylık çocuğun dokuz gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, 8. maddenin ihlali.
 - *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021: yaşları bir ile 17 arasında değişen çocukların iki ay on dört gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
 - *N.B. ve diğerleri/Fransa*, 2022: sekiz yaşında bir çocuğun on dört gün boyunca tutulması; 3. maddenin ihlali, 34. maddenin ihlali.
- Reşit olmayan çocuklara refakat eden ebeveynlerle ilgili varılan sonuçlar:
 - *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, 2010: 3. maddenin ihlal edilmemesi, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemesi.
 - *Popov/Fransa*, 2012: 3. maddenin ihlal edilmemesi, 8. maddenin ihlali.
 - *A.B. ve diğerleri/Fransa*, 2016: 8. maddenin ihlali.
 - *A.M. ve diğerleri/Fransa*, 2016: 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemesi, 8. maddenin ihlal edilmemesi.
 - *Bistieva ve diğerleri/Polonya*, 2018: 8. maddenin ihlali.
 - *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021: 3. maddenin ihlali (ciddi sağlık sorunu olan hamile kadın), 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.
 - *M.D. ve A.D./Fransa*, 2021: 3. maddenin ihlali (emziren anne).
 - *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021: 3. maddenin ihlal edilmemesi, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali.

İlgili Konular

- ❓ Bir kişi, kendisinin reşit olmadığını beyan ederse ve beyanının dayanaksız olduğuna veya makul olmadığına dair herhangi bir belirti yoksa, yaşının değerlendirilmesine ilişkin nihai bir karar verilene kadar reşit olmadığı varsayılır (*A.D./Malta*, 2023, §§ 74 ve 190). Yaş değerlendirme usulleri, çocukların göçmenlik nedeniyle tutulması bağlamında Sözleşme'nin 3 ve 5. maddeleri kapsamında bir sorun olarak ortaya çıkabilir (bk. örneğin *Mahamed Jama/Malta*, 2015; *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016 ve *M.H. ve S.B./Macaristan*, 2024) veya bazı durumlarda, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında özerk bir sorun olarak ortaya çıkabilir (*Darboe ve Camara/İtalya*, 2022, *A.C./Fransa*, 2025). Yaş değerlendirme usullerine yeterli usuli güvenceler eşlik etmelidir (*Darboe ve Camara/İtalya*, 2022, §§ 142-157, *A.C./Fransa**, 2025, §§ 177-183). Yetkili makamlar aktif adımlar atmalı ve bu prosedürlerde herhangi bir gecikmeden kaçınmalıdır (*Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, 2016; *Abdi Mahamud/Malta*, 2016). Bir kişinin başlangıçta yetişkin olduğunu beyan etmiş olması, daha sonra reşit olmadığını iddia ettiğinde, yaşını doğrulamak için uygun tedbirleri almadan ona inanmayı reddetmeyi haklı gösteremez zira, göçmen reşit olmayan bir kişinin gerçek yaşını açıklamamasının anlaşılır nedenleri olabilir. Örneğin, kişinin kesin yaşını bilmemesi veya bir gruptan veya yetişkin bir akrabasından ayrılmaktan korkması. Yetişkin olduklarına dair karineyi çürütme yükü yalnızca tutulan sığınma talebinde bulunan kişilere ait olmamalıdır; zira yaşlarını kanıtlamak için gerekli unsurları toplamak onlar için zor, hatta imkânsız olabilir (*M.H. ve S.B./Macaristan*, 2024, §§ 75-80).

- Göçmenlerin tutulması bağlamında, daha az zorlayıcı alternatif yöntemlerin değerlendirilmesine ilişkin özel bir yükümlülük, 5. maddenin 1. fıkrasının f) bendi kapsamında, yalnızca tutulan savunmasız kişiler bakımından ifade edilmişken (bk. örneğin, küçükler bakımından [Rahimi/Yunanistan](#), 2011 ve savunmasız yetişkinler bakımından [Yoh-Ekale Mwanje/Belçika](#), 2011), yetişkin göçmenlerin tutulması bağlamında tutulma ihtiyacının değerlendirilmesi gerekli değildir ([Saadi/Birleşik Krallık](#) [BD], 2008, § 72). Bununla birlikte, iç hukukun, muhtemel olarak AB hukuku ile birlikte, belirli hassasiyetler taşımayan yetişkin göçmenlerin tutulması için daha katı gereklilikler belirlediği durumlarda, tutulmanın hukuka uygunluğu, iç hukukun esasa ve usule ilişkin kurallarına uyma yükümlülüğü anlamına gelmektedir (bk. [J.R. ve diğerleri/Yunanistan](#), 2018, § 111; [Muhammad Saqawat/Belçika](#), 2020, §§ 47-49).

Diğer Atıflar

İçtihat rehberleri:

- Göç Rehberi
- Sözleşme'nin 3. maddesi Hakkında Rehber - İşkence Yasağı
- Sözleşme'nin 5. maddesi Hakkında Rehber - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı
- Sözleşme'nin 8. maddesi Hakkında Rehber - Özel ve Aile Hayatına, Konutuna ve Yazışmasına Saygı Hakkı

Diğer ana temalar:

- Sağlık ve Göç (Göç)
- Özgürlükten yoksun bırakma kavramı (5. madde)

Diğer:

- AB Temel Haklar Ajansı, [Çocukların Göçmenlik Nedeniyle Alıkonulmasına İlişkin Avrupa Hukuki ve Politik Çerçeve](#) (2017)

TEMEL İÇTİHAT ATIFLARI

Öncü Kararları:

- *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, no. 13178/03, 12 Ekim 2006 (3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, 5. maddenin 4. fıkrasının ihlali, 8. maddenin ihlali);
- *Rahimi/Yunanistan*, no. 8687/08, 5 Nisan 2011 (3. maddenin ihlali, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, 13. maddenin ihlali);
- *Popov/Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012 (3. maddenin ihlali (çocuklar), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveynler), 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali (çocuklar), 5. maddenin 4. fıkrasının ihlali (çocuklar), 8. maddenin ihlali);
- *A.B. ve diğerleri/Fransa*, no. 11593/12, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin ihlali (çocuk), 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali (çocuk), 5. maddenin 4. fıkrasının ihlali (çocuk), 8. maddenin ihlali).

3. madde Kapsamındaki Davalar:

- *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, no. 13178/03, 12 Ekim 2006 (3. maddenin ihlali);
- *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, no. 41442/07, 19 Ocak 2010 (3. maddenin ihlali (çocuklar), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveyn));
- *Rahimi/Yunanistan*, no. 8687/08, 5 Nisan 2011 (3. maddenin ihlali);
- *Kanagaratnam ve diğerleri/Belçika*, no. 15297/09, 13 Aralık 2011 (3. maddenin ihlali (çocuklar), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveyn));
- *Popov/Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012 (3. maddenin ihlali (çocuklar), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveynler));
- *Mohamad/Yunanistan*, no. 70586/11, 11 Aralık 2014 (3. maddenin ihlali);
- *A.B. ve diğerleri/Fransa*, no. 11593/12, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin ihlali (çocuk));
- *A.M. ve diğerleri/Fransa*, no. 24587/12, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin (çocuk) ihlali);
- *R.C. ve V.C./Fransa*, no. 76491/14, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin (çocuk) ihlali);
- *R.K. ve diğerleri/Fransa*, no. 68264/14, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin (çocuk) ihlali);
- *R.M. ve diğerleri/Fransa*, no. 33201/11, 12 Temmuz 2016 (3. maddenin (çocuk) ihlali);
- *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, no. 25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016 (3. maddenin ihlali);
- *S.F. ve diğerleri/Bulgaristan*, no. 8138/16, 7 Aralık 2017 (3. maddenin ihlali);
- *H.A. ve diğerleri/Yunanistan*, no. 19951/16, 28 Şubat 2019 (3. maddenin ihlali);
- *G.B. ve diğerleri/Türkiye*, no. 4633/15, 17 Ekim 2019 (3. maddenin ihlali);
- *Moustahi/Fransa*, no. 9347/14, 25 Haziran 2020 (3. maddenin ihlali);
- *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, no. 36037/17, 2 Mart 2021 (3. maddenin ihlali);
- *M.D. ve A.D./Fransa*, no. 57035/18, 22 Temmuz 2021 (3. maddenin ihlali (çocuk), 3. maddenin ihlali (ebeveyn));
- *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, no. 15670/18 ve 43115/18, 18 Kasım 2021 (3. maddenin ihlali (çocuklar), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveynler));
- *N.B. ve diğerleri/Fransa*, no. 49775/20, 31 Mart 2022 (3. maddenin ihlali (çocuk), 3. maddenin ihlal edilmemesi (ebeveynler));
- *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, no. 38967/17, 2 Haziran 2022 (3. maddenin ihlali);
- *A.D./Malta*, no. 12427/22, 17 Ekim 2023 (3. maddenin ihlali);

- *J.B. ve diğerleri/Malta*, no. 1766/23, 22 Ekim 2024 (3. maddenin ihlali).

5. madde Kapsamındaki Davalar:

- *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, no. 13178/03, 12 Ekim 2006 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *Muskhadzhiyeva ve diğerleri/Belçika*, no. 41442/07, 19 Ocak 2010 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali (çocuklar), 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemesi (ebeveyn), 5. maddenin 4. fıkrasının ihlal edilmemesi);
- *Rahimi/Yunanistan*, no. 8687/08, 5 Nisan 2011 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *Kanagaratnam ve diğerleri/Belçika*, no. 15297/09, 13 Aralık 2011 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali (çocuklar ve ebeveynler);
- *Popov/Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali (çocuklar));
- *Mohamad/Yunanistan*, no. 70586/11, 11 Aralık 2014 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *A.B. ve diğerleri/Fransa*, no. 11593/12, 12 Temmuz 2016 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali (çocuk));
- *A.M. ve diğerleri/Fransa*, no. 24587/12, 12 Temmuz 2016 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlal edilmemesi);
- *R.C. ve V.C./Fransa*, no. 76491/14, 12 Temmuz 2016 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemesi (çocuk));
- *R.K. ve diğerleri/Fransa*, no. 68264/14, 12 Temmuz 2016 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali (çocuk));
- *R.M. ve diğerleri/Fransa*, no. 33201/11, 12 Temmuz 2016 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali (çocuk));
- *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar/Malta*, no. 25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *H.A. ve diğerleri/Yunanistan*, no. 19951/16, 28 Şubat 2019 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *G.B. ve diğerleri/Türkiye*, no. 4633/15, 17 Ekim 2019 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *Bilalova ve diğerleri/Polonya*, no. 23685/14, 26 Mart 2020 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *Moustahi/Fransa*, no. 9347/14, 25 Haziran 2020 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, no. 36037/17, 2 Mart 2021 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali);
- *M.D. ve A.D./Fransa*, no. 57035/18, 22 Temmuz 2021 (5. maddenin 1 ve 4. fıkralarının ihlali (çocuk));
- *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, no. 15670/18 ve 43115/18, 18 Kasım 2021 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *Nikoghosyan ve diğerleri/Polonya*, no. 14743/17, 3 Mart 2022 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, no. 38967/17, 2 Haziran 2022 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *Minasian ve diğerleri/Moldova Cumhuriyeti*, no. 26879/17, 17 Ocak 2023 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *A.D./Malta*, no. 12427/22, 17 Ekim 2023 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *M.H. ve S.B./Macaristan*, no. 10940/17 ve 15977/17, 22 Şubat 2024 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *J.B. ve diğerleri/Malta*, no. 1766/23, 22 Ekim 2024 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali).

8. madde Kapsamındaki Davalar:

- *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga/Belçika*, no. 13178/03, 12 Ekim 2006 (8. maddenin ihlali);
- *Popov/Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012 (8. maddenin ihlali);

- *A.B. ve diğerleri/Fransa*, no. 11593/12, 12 Temmuz 2016 (8. maddenin ihlali);
- *A.M. ve diğerleri/Fransa*, no. 24587/12, 12 Temmuz 2016 (8. maddenin ihlal edilmemesi);
- *R.C. ve V.C./Fransa*, no. 76491/14, 12 Temmuz 2016 (8. maddenin ihlal edilmemesi);
- *R.K. ve diğerleri/Fransa*, no. 68264/14, 12 Temmuz 2016 (8. maddenin ihlali);
- *Bistieva ve diğerleri/Polonya*, no. 75157/14, 10 Nisan 2018 (8. maddenin ihlali);
- *Moustahi/Fransa*, no. 9347/14, 25 Haziran 2020 (8. maddenin ihlali).